

QUICKSCAN EUROPESE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S 2014

Wat schrijven de politieke partijen over Onderzoek&Innovatie,
Ondernemerschap en Mobiliteit van kenniswerkers in Europa?

Colofon

Dit is een samenvatting van de teksten van acht partijprogramma's, en op geen enkele wijze bedoeld als stemwijzer. Omissies, verkeerde interpretaties of anderszins zijn altijd mogelijk. Voor een volledig beeld adviseren wij u de partijprogramma's zelf te bestuderen.

Het stuk is opgesteld door het secretariaat van de AWT.

Den Haag, 13 mei 2014

INLEIDING

Met ingang van 1 januari 2014 is het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van start gegaan. Voor het programma is voor de komende zeven jaar bijna 80 miljard euro beschikbaar, 30 procent meer dan de afgelopen periode. “De nieuwe meerjarenbegroting legt meer nadruk op onderzoek en innovatie dan ooit”, gaf Máire Geoghegan-Quinn, de Europees Commissaris voor Onderzoek, innovatie en wetenschappen aan toen de (budget)onderhandelingen afgerond waren.

Het Europees Parlement (EP) heeft de afgelopen jaren als medewetgever duidelijk gekozen voor onderzoek en innovatie. De vraag is hoe het EP zich de komende jaren gaat opstellen. De AWT vindt aandacht voor onderzoek, technologie en innovatie van groot belang. Daarom hieronder een korte analyse van de verkiezingsprogramma’s van de Nederlandse politieke partijen voor de Europese verkiezingen van 22 mei. Van negen partijen – CDA, ChristenUnie/SGP, D66, GroenLinks, PvdA, PVV, SP en VVD zijn de (acht) verkiezingsprogramma’s doorgenomen. Daarin hebben we ons gefocust op drie onderwerpen:

- 1) Onderzoek & Innovatie (inclusief maatschappelijke uitdagingen en specifiek Horizon 2020)
- 2) Ondernemerschap;
- 3) Mobiliteit van kenniswerkers.

Dit zijn onderwerpen die sterk aansluiten bij de laatste adviezen van de AWT.

Kort gezegd schrijven bijna alle partijen iets over ‘onderzoek & innovatie’, maar het enthousiasme hiervoor varieert. Sommige partijen waarderen onderzoek en innovatie als een eigenstandig thema, terwijl andere partijen dit thema vooral koppelen aan het bereiken van doelen: werkgelegenheid, groene economie en economische groei/concurrentiekracht. *Open access* en *open source* worden aangehaald door twee partijen. Tot slot zetten een aantal partijen concrete ideeën in hun programma: invoering van onderzoeks- en ontwikkelingsprijzen (VVD), Europees duurzaamheidsplan (CDA) en regelvrije proeftuinen (D66).

Voor wat betreft ‘ondernemerschap’ is de roep om meer steun voor jonge ondernemers, MKB en/of start-ups bij alle partijen te horen. Versimpeling van regelgeving wordt door (praktisch) alle partijen genoemd. Verder zien de meer centrum-linkse partijen een belangrijke rol voor de Europese Investeringsbank (EIB) voor het versterken van ondernemerschap, terwijl de VVD inzet op voltooiing van de interne markt.

Mobiliteit is meer omstreden. Sommige partijen zetten in op meer ‘mobiliteit’ van studenten en werknemers, wederzijdse erkenning van diploma’s en het verkrijgen van internationale vaardigheden. Dit is belangrijk om de hoge Europese jeugdwerkloosheid te kunnen aanpakken. Praktische belemmeringen die opduiken bij grensoverschrijdend werk moeten opgeruimd worden. Anderen zijn juist tegen het aantrekken van buitenlandse kenniswerkers

Een uitgebreidere weergave van de standpunten per partij – op alfabet geordend – vindt u hieronder.

De volledige verkiezingsprogramma’s kunt u vinden op:

- CDA: https://www.cda.nl/fileadmin/CDA/Documenten/2014/VKPEU_2014_.pdf;
- ChristenUnie/SGP: <https://www.christenunie.nl/l/library/download/626727>;
- D66: https://d66.nl/content/uploads/sites/2/2014/02/D66vp—SterkNederlandSterkEuropa2014_v2.pdf
- GroenLinks: <http://start.groenlinks.nl/euverkiezingsprogramma/programmaEU2014.pdf>
- PvdA: www.pvda.nl/data/catalog/13/s1/2539/25399/4/PvdA_Verkiezingsprogramma_Europa_1502104.pdf
- PVV: <http://pvv.nl/images/stories/verkiezingen2012/VerkiezingsProgramma-PVV-2012-final-web.pdf>
- SP: <http://www.sp.nl/europa/2014/europees-verkiezingsprogramma-SP.pdf>
- VVD: <http://cdn.vellance.com/usmedia/vvd/uploaded/attachment-files/121.pdf>

1. ONDERZOEK & INNOVATIE

CDA (Naar een slagvaardig Europa)

- ‘Nederland moet gebruik maken van de Europese onderzoeksfondsen (Horizon2020), Structuur- en Investeringsfondsen. Dit zorgt voor banen en werkgelegenheid. Deze innovatieagenda moet het Nederlands topsectorenbeleid ondersteunen door ook op Europees niveau samenwerking tussen bedrijfsleven, hogescholen, universiteiten en andere kennisinstellingen te versterken. Aansluiting met de slimme specialisaties in de regio’s maakt het mogelijk de tekorten aan (technisch) geschoold personeel het hoofd te bieden. De EU moet sturen op deze hervormingen en hier de middelen aan voorwaardelijk stellen’;
- ‘Europese maatschappelijke uitdagingen - zoals klimaatverandering, energie en voedselzekerheid - bieden Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven kansen om Nederlandse oplossingen aan te dragen’;
- ‘Een Europees Duurzaamheidsplan moet worden ontwikkeld. Dit plan biedt een samenhangende langetermijnstrategie voor energie, grondstoffen en technologische ontwikkelingen waarbij kringlopen verdergaand gesloten worden en beleidszekerheid wordt geboden aan bedrijven en particulieren om lange termijninvesteringen aan te gaan. Hierbij wordt gestreefd naar een gelijk speelveld voor de energiekosten voor grootverbruikers in Europa’;
- ‘Binnen het landbouwbudget moet meer geld worden besteed aan innovatie en duurzaamheid’.

ChristenUnie/SGP (Samenwerking Ja, Superstaat Nee)

- CU/SGP staan achter ‘het verwezenlijken van de doelstellingen van de Europa2020-strategie: werkgelegenheid bevorderen, investeren in Europees onderzoek en ontwikkeling om het groeivermogen en de concurrentiekracht van de Europese Unie te versterken en strijden tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. De focus van de Europa 2020-strategie op onderzoek en ontwikkeling sluit goed aan op het Nederlandse topsectorenbeleid’;
- ‘Door onderzoeksfondsen tussen onderzoekers te verdelen via een systeem van internationale concurrentie, wordt de kwaliteit van Europees onderzoek sterk verbeterd. Daarom is het goed dat de Europese Unie bijdraagt aan de financiering van wetenschappelijk onderzoek. Het onderzoeksprogramma Horizon 2020 bevat uitdagende kennisvragen die door de beste onderzoekers in Europa in onderlinge competitie kunnen worden aangepakt. Het voorgestelde onderzoek naar energie, vervoer, klimaat, landbouw, veiligheid, vergrijzing, gezondheidszorg, bio-economie en grondstofgebruik dient multidisciplinair en in samenwerking met belanghebbenden te worden uitgevoerd’;
- Onderzoek kent echter wel ethische grenzen, bijvoorbeeld rondom stamcelonderzoek en nanotechnologie (lange termijn impact is nog te onduidelijk.)

D66 (Sterk Nederland, Sterk Europa)

- D66 wil investeren in slimme groei, dat wil zeggen in kennis, innovatie en onderwijs;
- ‘Europa moet meer investeren in onderwijs en onderzoek, beter gebruik maken van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën en door innovatie beter inspelen op maatschappelijke uitdagingen. Het draait om investeren in de toekomst van mensen, niet in de economie van gisteren’;
- ‘Om mee te draaien in de wereldeconomie is investeren in onderzoek en innovatie cruciaal. (...)Het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 is een belangrijke stap in uitwerking van die ambitie, maar bij lange na niet voldoende. Europa heeft een grote toegevoegde waarde bij het aanjagen van onderzoek. Innovatie moet daarom de rode draad zijn in vrijwel alle Europese investeringsprogramma’s’;
- ‘Open Access in publiek gefinancierd onderzoek moet de standaard worden, waarbij niet alleen publicaties maar ook, na gepaste benuttingstijd, onderzoeksdata vrij toegankelijk zijn’;
- ‘Invoeren van proeftuinen voor duurzame experimenten. In deze proeftuin halen worden tijdelijk (bijvoorbeeld tot 5 jaar) de Europese en nationale regels weggehaald die belemmerend werken voor duurzame vernieuwing’.

GroenLinks (Ons Europa)

- GroenLinks zet in op een Groene Economie;
- Een Europese innovatiepolitiek begint bij uitstek op terrein als milieu en gezondheid. ‘Veel consequenter dan nu moet de EU scherpe eisen stellen aan de milieuvriendelijkheid en de veiligheid van producten en productieprocessen. Bedrijven die groene technologie maken kunnen dan de markt veroveren. Zo kan Europa een leidende positie verkrijgen in groeimarkten als klimaatneutraal bouwen, recycling en hernieuwbare energie.’ Dat is zowel goed voor nieuwe werkgelegenheid als voor de internationale concurrentiepositie;
- Meer investeringen in onderzoek is noodzakelijk. Een productieve kennissector is essentieel voor vernieuwde innovaties. GroenLinks roept de Europese Commissie op EU-landen te houden aan 3%-norm R&D-investeringen;
- ‘Het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020 zet bij voorrang in op het ontwikkelen van oplossingen voor de schaarste aan energie en grondstoffen. Horizon 2020 ondersteunt zowel toegepast, praktijkgericht als fundamenteel wetenschappelijk onderzoek;’
- ‘Versterking van de kennisinfrastructuur krijgt een hogere prioriteit bij de besteding van gelden uit de Structuurfondsen en het Cohesiefonds;’
- Sterke inzet op *open access*, gebruik door overheid van *open source* software en zoveel mogelijk openbaar maken van overheidsgegevens (*open data*).

PvdA (Voor een Europa dat werkt)

- De PvdA zet sterk in op werkgelegenheid in haar verkiezingsprogramma. ‘Werk(gelegenheid) is het uitgangspunt bij investeringen in innovatie en ondernemerschap’;
- Kritiek op ‘het ‘oude beleid’ waarin te veel geïnvesteerd wordt in landbouw en niet in onderzoek, innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap voor het versterken van economische groei en werkgelegenheid’;
- Sterke inzet op verduurzaming van de economie. Europa moet vrij zijn van CO₂-emissie in 2050. Verder een focus op aanpak van de verschillende maatschappelijke uitdagingen zoals duurzame energie en recycling van grondstoffen. Daarbij een belangrijke rol voor verdere samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheid. Deze ‘samenwerking moet leiden tot oplossingen voor een duurzame toekomst’ vooral ten aanzien van duurzame energie;
- Geen directe verwijzing naar Horizon2020 in het verkiezingsprogramma.

PVV (Hun Brussel, ons Nederland)

- Onderzoek en innovatie en ook de aanpak van grensoverschrijdende maatschappelijke uitdagingen komen niet aan bod in het PVV-programma;
- Programma staat in het teken van het uit de EU stappen en het terugdringen of beëindigen van tal van Europese programma’s en samenwerkingsverbanden.

SP (Superstaat Nee Samenwerken Ja)

- ‘Het onderwijs dient een nationale bevoegdheid te blijven. Aanmoediging vanuit Brussel om scholen en universiteiten steeds meer met elkaar te laten concurreren, wijzen we af’;
- ‘Nederland stimuleert samen met andere Europese landen onderzoek naar de ontwikkeling van duurzame energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie. Lidstaten hebben binnen de milieuafspraken zelf de vrijheid om te kiezen hoe zij energie opwekken’;
- Geen directe verwijzing naar Horizon2020 in het verkiezingsprogramma.

VVD (Europa waar nodig)

- Het bevorderen van de economische groei moet voorop staan in Europa en daar is de voltooiing en liberalisering van de interne markt van groot belang;
- Vooral onderzoek en innovatie zijn van cruciaal belang voor het versterken van de concurrentiepositie, maar wel is een zakelijke benadering wenselijk 'waarin de focus moet liggen op echte innovatie en concrete resultaten';
- 'Europa kan meer kansen voor innovatieve ondernemers bieden. Zo zou de Nederlandse recyclingindustrie kunnen profiteren van haar innovatieve kennis. Maar dan moeten binnen Europa de export- en importrestricties worden versoepeld';
- Horizon 2020 sluit goed aan bij het Nederlandse topsectorenbeleid en de innovatieagenda's van de regio's. Positief ontwikkeling is de sterkere focus op pps. Het Europees onderzoeksbudget moet gaan naar excellentie en de VVD is tegen een mechanisme van eerlijke herverdeling voor landen waar het onderzoeksniveau lager ligt;
- Invoering van onderzoeks- en ontwikkelingsprijzen. De onderzoeksinstelling, het bedrijf of de kennisinstelling die de gewenste oplossing tot stand brengt krijgt de onderzoekskosten terug plus een financiële bonus. Dit is vooral bedoeld om bureaucratie rondom subsidies te verminderen.
- O&I wordt niet als eigenstandig beleidsterrein voor de Europese Commissie opgesomd. 'De Europese Commissie richt zich op haar kerntaken: interne markt en mededinging, structuurbeleid, milieu, klimaat en energie, gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid, handelspolitiek, humanitaire noodhulp en handhaving van de democratische rechtsstaat.'

2. ONDERNEMERSCHAP

CDA (Naar een slagvaardig Europa)

- 'Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels moeten worden verbeterd door verhoging van de drempelbedragen bij de aanbesteding van leveringen en diensten en meer ondersteuning voor het MKB en decentrale overheden bij de uitvoering van procedures;'
- 'Jonge ondernemers en start-ups moeten worden gestimuleerd. Het initiatief kan deels worden gefinancierd door de Europese investeringsbank en de 6 miljard die in het Meerjarig Financieel Kader beschikbaar is gesteld voor het bestrijden van jeugdwerkloosheid. Het beschikbaar stellen van durfkapitaal voor jonge ondernemers alsook het vergemakkelijken hiervan is van groot belang;'

D66 (Sterk Nederland, Sterk Europa)

- Meer ruimte voor start-ups. 'Daarbij biedt e-commerce een enorm potentieel. Ter bevordering hiervan moet er zo snel mogelijk een open Europese markt voor veilige betalingen komen. Nationale barrières nemen we weg door geharmoniseerde normen en regels over zaken als algemene voorwaarden, leverplichten, klachtenrechten en teruggave van producten. Door het eenduidig garanderen van de rechten van consumenten in een open Europese markt beschermen we de consument én bevorderen we de handel;'
- 'Boven een bepaalde grens zijn Europese aanbestedingen een goed instrument om nieuwe toetreders en het MKB een echte kans te geven. Daarbij moet een eerlijke en transparante beoordeling van kwaliteit en prijs voorop staan. Administratieve lasten moeten tot een minimum worden beperkt.'

Groen Links (Ons Europa)

- 'De Europese Investeringsbank, de Europese Centrale Bank en de Europese Commissie slaan de handen ineen om goedkope leningen te verstrekken voor kansrijke investeringen van het midden- en kleinbedrijf en starters;'
- 'Het bedrag waarover openbare aanbesteding van overheidsopdrachten verplicht is wordt verhoogd om de bureaucratische lasten terug te dringen. De Europese Commissie moedigt overheden aan om gebruik

te maken van de nieuwe mogelijkheden om keurmerken te verlangen bij aanbestedingen, andere sociale en milieuvorwaarden te stellen en het midden- en kleinbedrijf meer kansen te geven.'

PvdA (Voor een Europa dat werkt)

- Europese Investeringsbank (EIB) moet zich meer gaan richten op het MKB. 'De bank moet meer de motor worden van (jong) ondernemerschap en het midden- en kleinbedrijf. Er moet meer risicobereidheid zijn bij het verschaffen van krediet aan ondernemers. Daarvoor zal het kapitaal waarover de EIB kan beschikken verdubbeld moeten worden';
- 'De Europese Commissie moet starten met een *crowdsourcing project*, waarin ondernemers/MKB'ers aangeven welke regels hen het meest in de weg zitten';
- 'De maakindustrie in Europa heeft weer toekomst als we deze kunnen richten op duurzame vernieuwing.

SP (Superstaat Nee Samenwerken Ja)

- 'De gemeenschappelijke markt is ontspoord. (...) Het heeft geleid tot schaalvergroting in het bedrijfsleven. Het kleine en middelgrote bedrijven worden kapot gemaakt door multinationals. Vandaar dat Europese concurrentiebeleid moet worden hervormd, zodat dergelijke concentratie actiever wordt bestreden dan nu het geval is en ingrijpen niet beperkt wordt tot gevallen waarbij er aantoonbaar sprake is van misbruik van marktmacht door grote bedrijven';
- 'Lang niet alle bedrijven willen buiten Nederland actief zijn. Voor het behoud van een pluriform bedrijfsleven, bijvoorbeeld in de detailhandel, moet een gelijk speelveld gecreëerd worden. Kleine bedrijven die geen gebruik kunnen of willen maken van de schaalvoordelen van de gemeenschappelijke markt, moeten kunnen rekenen op een actieve overheid die deze bedrijven ondersteunt waar nodig';
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) dient voor elk bedrijf het uitgangspunt te zijn.

VVD (Europa waar nodig)

- Voltooiing van de interne markt en weg met interne handelsbelemmeringen. Vooral op het terrein van diensten moet hier een inhaalslag worden gemaakt.
- Opzetten van 'een nationale klacht- en helpdesk voor ondernemers die tegen interne marktproblemen aanlopen. De overheid moet vervolgens deze ondernemers actief helpen door, het liefst in samenwerking met gelijkgezinde lidstaten, de landen die de interne marktregels niet respecteren aan te spreken of zelfs voor het Europese Hof te dagen als zij Nederlandse ondernemers de toegang tot hun markt ontzeggen;'
- Steunt het Europese aanbestedingsbeleid om de markten voor overheidsopdrachten in Europa open te stellen. Maar deze regels leiden nu tot teveel administratieve lasten voor zowel overheid als markt en in het bijzonder het MKB. De regels moeten eenvoudiger en doelgerichter. Dat kan bijvoorbeeld door meer te werken met standaard eigen verklaringen voor inschrijvers, meer ruimte te creëren voor elektronisch en innovatief aanbesteden en het onnodig clusteren van opdrachten tegen te gaan.

3. MOBILITEIT VAN KENNISWERKERS

ChristenUnie/SGP (Samenwerking Ja, Superstaat Nee)

- 'De Europese Unie kan het nationale beleid ondersteunen met de uitwisseling van beste praktijken bij de ontwikkeling van werkgelegenheid en het wederzijds erkennen van diploma's. Ook kan de Europese Unie financiële en faciliterende steun bieden vanuit de structuurfondsen en het Erasmus-programma, het succesvolle uitwisselingsprogramma voor studenten. Op het gebied van onderwijs kan de Europese Unie internationale contacten tussen Europese scholen en universiteiten ondersteunen en faciliteren. Volgens ChristenUnie en SGP mag de Europese Unie hieraan geen inhoudelijke, levensbeschouwelijke eisen stellen.'

CDA (Naar een slagvaardig Europa)

- Vergroten van kansen van jongeren op de arbeidsmarkt door intensiever gebruik van de Erasmus Plus Regelingen om daarmee extra (internationale) vaardigheden te stimuleren. Binnen het onderwijs meer aandacht voor stages en leer/werk-trajecten en beter afstemmen binnen en door de EU voor de uitwisseling van 'best practices';
- 'Lidstaten moeten hun arbeidsmarkt en economie hervormen. Dat betekent dat overheden en bedrijven om-, her- en bijscholing stimuleren voor werknemers';
- Grensregio's zijn de proeftuinen van de Europese integratie. Inzetten op het weghalen van obstakels voor vrij verkeer door meer aandacht voor de problemen aldaar op het gebied van sociale zekerheidsregels, arbeidsrecht, en de verschillende fiscale stelsels.

D66 (Sterk Nederland, Sterk Europa)

- Vergroten en stimuleren van de interne mobiliteit op de Europese arbeidsmarkt door een verbeterde erkenning van diploma's en beroepskwalificaties en het beter afstemmen van arbeidsvoorwaarden, regels over arbeidsomstandigheden en onderdelen van de sociale zekerheid.
- Opruimen van praktische barrières voor mobiliteit binnen de Europese Unie zoals overdracht verzekeringen, aansluiting internet en telefonie, pensioenen, en makkelijker kunnen stemmen. Opstellen van een 'actieplan' om praktische problemen aan te pakken.
- Specifieke aandacht voor wetenschappers. 'Wetenschappers moeten eenvoudig en zonder grote sociale zekerheidsproblemen in een ander Europees land aan de slag kunnen. De Europese Unie moet grensoverschrijdende samenwerking tussen universiteiten en onderzoeksinstituten stimuleren en hiervoor meer geld beschikbaar stellen. Zo gaan prestaties en de internationale aantrekkingskracht van de Europese topuniversiteiten en -hogescholen omhoog';
- Externe mobiliteit: Inzetten op een actief Europees migratiebeleid gericht op het binnenhalen van talentvolle mensen van buiten de Europese grenzen om toekomstige tekorten aan mensen met specifieke vaardigheden in Europa op te vangen. Europese landen zijn nu vaak te terughoudend in het aantrekken van talent. Beleid wordt teveel door elk land afzonderlijk ingericht.

GroenLinks (Ons Europa)

- 'Voor alle studerende komt een Erasmusbeurs beschikbaar, die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse onderwijsinstelling dekt. Binnen alle bacheloropleidingen wordt een semester gereserveerd voor een Erasmusuitwisseling. Alle Europese jongeren worden geïnformeerd over de kansen die het Erasmus-programma hun biedt;'
- 'De EU ontwikkelt uitwisselingsprogramma's voor alle opleidingsniveaus, ook tijdens de professionele loopbaan;'
- 'De EU bevordert het online toegankelijk maken van colleges en lessen;'
- 'De EU werkt verder aan de wederzijdse erkenning van diploma's, studieresultaten en beroepskwalificaties;'
- 'De EU maakt haar 'blauwe kaart' aantrekkelijker voor kennismigranten, onder andere door de inkomenseis te verlagen en toegang tot de hele Europese arbeidsmarkt te bieden;'
- 'De EU bevordert studiemigratie tussen de EU en ontwikkelingslanden, om het toekomstige aanbod van kenniswerkers in zowel de EU als de herkomstlanden te vergroten;'

PvdA (Voor een Europa dat werkt)

- Meer inzet op aanpak jeugdwerkloosheid: uitbreiding van en extra investering in het Jeugdwerkgarantieplan;
- 'Meer fondsen van de Europese Investeringsbank (EIB) worden specifiek en meetbaar verbonden aan het creëren van banen of leer-werkplekken voor jonge mensen;'
- 'De PvdA wil een Europese vacaturebank zodat mismatches tussen vraag en aanbod verholpen kunnen worden. Een tekort aan bijvoorbeeld technisch geschoold personeel in het ene land kan verholpen worden door een overschot in het andere;'

- Uitbreiden van de Europese uitwisselingsprogramma's Erasmus en Leonardo da Vinci. Stimuleren dat meer Nederlandse studenten hieraan mee doen. Meenemen van studiefinanciering bij het doen van hele studies in het buitenland.

SP (Superstaat Nee Samenwerken Ja)

- 'Het naar Europa halen van kennismigranten is ongewenst, omdat daardoor de kloof tussen de Europese landen en hun landen van herkomst wordt vergroot. In plaats van kennismigranten toe te laten, dienen de lidstaten zich te richten op het vergroten van de welvaart in de landen van herkomst, bijvoorbeeld door uitwisseling van kennis en technologie.'
- 'Europa kan een nuttige bijdrage leveren aan samenwerking om kennis en kunde, onderzoekers en studenten tussen landen uit te wisselen. Voor grensregio's zetten we ons in voor het wegnemen van belemmeringen die voorkomen dat geprofiteerd wordt van het regionale onderwijsaanbod en het vormen van innovatieclusters. We bevorderen dat diploma's overal worden erkend, mits dit geen afbreuk doet aan de kwaliteit van diploma's. Ook moeten landen restricties kunnen opleggen in verband met specifieke beroepen.'

VVD (Europa waar nodig)

- Inzetten op mobiliteit van leerlingen en studenten voor het verkrijgen van (internationale) vaardigheden. Belangrijk om vooral de jeugd makkelijk een baan te laten vinden in eigen land of in het buitenland;
- Meer aandacht voor de wederzijdse erkenning van diploma's door de lidstaten;
- 'Nederland bepaalt zelf of, hoe en hoeveel arbeids- en kennismigranten van buiten de Europese Unie in Nederland worden toegelaten. De VVD is dus tegen nieuwe Europese regelingen voor seizoenarbeiders, arbeidsmigranten en kennismigranten. Wel moeten eenmaal toegelaten kennismigranten door middel van een Europese blue-card gemakkelijker zich gemakkelijker kunnen vestigen in een andere lidstaat. De Nederlandse concurrentiepositie als vestigingsplaats voor bedrijven die kennismigranten aantrekken moet scherp in het oog gehouden worden.'